

luulot

pois

Tietoa tilalle

6 yleistä harhaluuloa
Suomen päihdetilanteesta

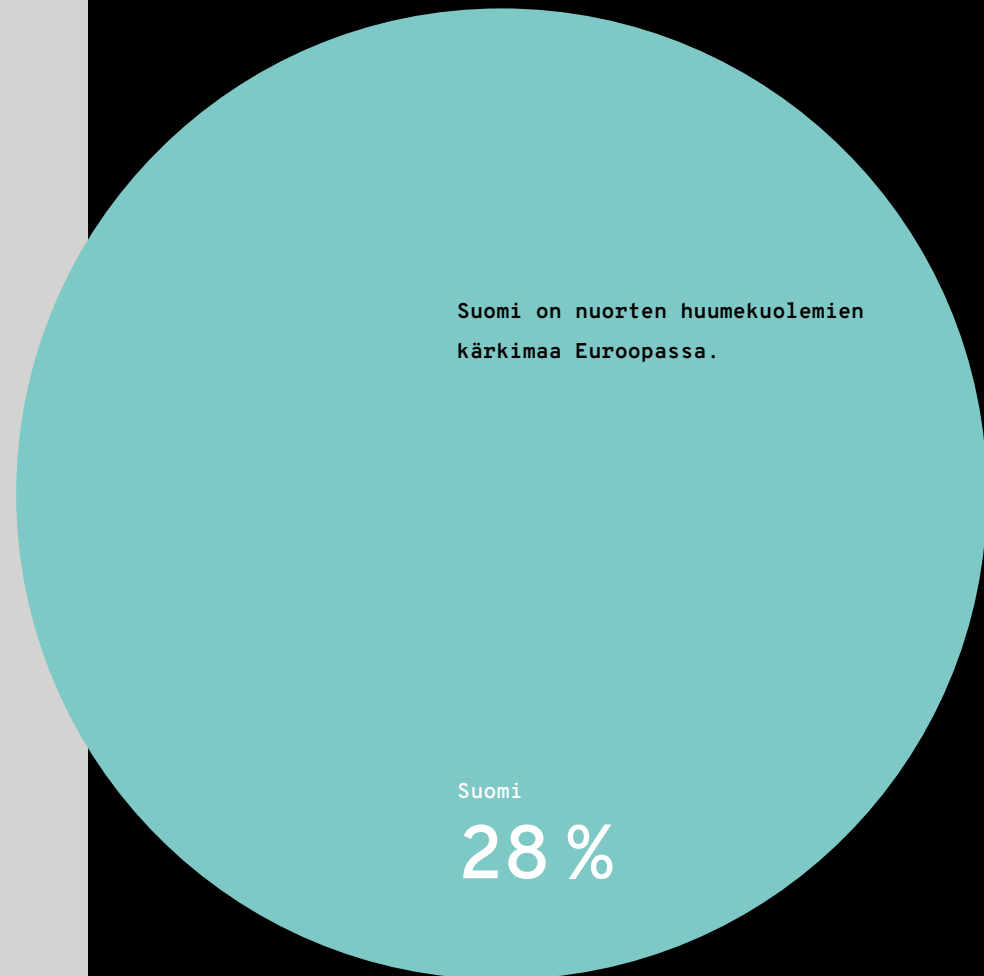
Päihdeasiamiehen opas
Kevät 2023

EHYT ry

Meillä on suuri ongelma.

Alle 25-vuotiaiden huumekuolemat (%) Euroopan unionissa, Norjassa ja Turkissa vuonna 2020 tai viimeisimmältä vuodelta, josta on tietoa saatavilla.

Suomen jälkeen yli 20 %:n lukemassa tulevat vain, Unkari, Itävalta ja Turkki.

Meillä on suuri ongelma.

Olettamukset, käsitykset ja harhaluulot ovat iskostuneet syväälle kulttuuriimme. Aina kartuttamamme käsitykset eivät kuitenkaan ole oikeita, vaan niihin saattavat vaikuttaa kuulopuheet, yksittäiset tapahtumat tai väärinymmärrykset.

Vaikka käsityksemme ovat meissä syvällä, ne eivät saisi vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Jos päätöksentekoa ohjaa luulo tiedon sijasta, millaista Suomea olemme rakentamassa?

Ensimmäinen askel kohti muutosta on rikkoa epätietoisuuden kehä. Siksi olemme koonneet sinulle tietopakettin faktoista koskien päihdetilannetta Suomessa.

Tarve muutokseen on todellinen ja se koskettaa koko yhteiskuntaa. Muutoksentarve on myös tunnistettu uudistuneessa mielenterveys- ja päihdelainsäädännössä asti: vuoden 2023 alussa voimaan tulleen lainsäädännön tarkoituksena on parantaa mielenterveys, päihde- ja riippuvuuspalveluiden saatavuutta sekä parantaa asiakkaan oikeuksia saada tarvitsemansa palvelut yhdenvertaisesti.

Tutustu pakettiin ja tarkista omat käsityksesi.

On aika ottaa luulot pois!

6 harhaluuloa Suomen päihdetilanteesta

01.

Päihdeongelma on vain yksilön ongelma.

04.

Päihdepalveluihin pääsee helposti, jos ihminen vain niin haluaa.

02.

Suomessa kaikki ihmiset saavat hoitoa yhdenvertaisesti.

05.

Päihdepalveluista on helpompi saada tietoa kuin koskaan aiemmin.

03.

Päihteitä ongelmallisesti käyttävät ihmiset ovat taustaltaan heikko-osaisia.

06.

Ammattilaisilla on riittävä osaaminen ja tieto päihdeongelmista asiakkaiden auttamiseksi.

“ **Päihdeongelma on vain yksilön ongelma.** ”

- Suomessa noin 70 000 lasta elää perheessä, jossa on vakavia päihdeongelmia.
- Suomalaisista 1,7 miljoonaa kärsii alkoholin haitoista suoraan tai välillisesti.
- Pelkästään alkoholi aiheuttaa työpaikoille 500 miljoonan euron arvoiset suorat kustannukset työkyvyn alenemisena ja poissaoloina.
- Huumekuolemien määrä kasvaa Suomessa, ja kuolemat ovat lisääntyneet erityisesti alle 25-vuotiaiden joukossa. Myös huumeisiin liittyvien rikosten määrä on kasvanut.
- Päihteiden liikakäytön vaikutukset koskettavat monia. Vuoden 2021 aikana 2139 suomalaista kuoli alkoholinkäytön seurauksena. Samana vuonna 206 henkilöä kuoli huumemyrkytykseen.

02

HARHALUULO 02

“ **Suomessa kaikki saavat hoitoa yhdenvertaisesti.** ”

>> TIETOA TILALLE

- Päihde- ja riippuvuuspalveluita tarvitsevien perusoikeudet eivät toteudu. Päihdepalveluiden asiakkaat ovat usein haastavissa olosuhteissa eläviä ihmisiä, jotka kokevat yhteiskunnan palveluissa ja sosiaalisissa tilanteissa syrjintää ja ennakkoluuloja. Leimatuksi tulemisen pelko ja kokemukset syrjinnästä voivat johtaa palveluihin hakeutumisen viivästymiseen.
- Päihdepalveluihin pääsyn esteenä voivat usein olla taloudelliset tekijät. Esimerkiksi matkakustannukset voivat estää ihmistä pääsemästä hoidon piiriin.
- Suomessa suhtaudutaan eri tavoin naisten ja miesten päihdeidenkäyttöön, eikä päihdepalveluissa aina osata huomioida sukupuolten erityistarpeita. Myöskään vähemmistöryhmiä tai päihdeasiakkaiden etnisiä taustoja ei välttämättä osata ottaa huomioon.
- Ehkäisevä päihdetyö ei jakaudu yhdenvertaisesti koko Suomen tasolla. Vuonna 2020 kunnista 88 % teki nuorille suunnattua ehkäisevää päihdetyötä ja 68 % lapsiin suunnattua työtä erittäin tai melko paljon. Vaikka lasten ja nuorten ehkäisevään päihdetyöhön panostetaan, jäävät vanhemmat ikäluokat ehkäisevässä päihdetyössä vähemmälle huomiolle. Vain neljäsosa kunnista painotti työikäisiin ja viidesosa kunnista iäkkäisiin yhtä paljon kuin nuoriin.

LUE LISÄÄ

EHYT ry 2018: Peruspalveluiden saavutettavuus ja oikeusturva päihdehuollossa.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021: Päihde- ja riippuvuusstrategia - Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2020: Huumetilanne Suomessa 2020.

“ Päihteitä ongelmallisesti käyttävät ihmiset ovat taustaltaan heikko-osaisia.

- Päihteiden ongelmakäyttö koskettaa suoraan tai välillisesti lähes jokaista suomalaista. Suomessa on yli 500 000 alkoholin riskikäyttäjää. Lisäksi arvion mukaan Suomen 15–64 -vuotiaasta väestöstä 31 100 – 44 300 oli amfetamiineja tai opioideja ongelmallisesti käyttäviä vuonna 2017.
- Päihdeongelmat eivät kosketa vain yhteiskunnan heikommassa asemassa olevia, vaan päihdeongelmista kärsivät myös työssäkäyvät suomalaiset. Kaksi kolmasosaa alkoholia ongelmallisesti käyttävistä suomalaisista eli 144 000 ihmistä on mukana työelämässä.

04

HARHALUULO 04

“ **Päihdepalveluihin pääsee helposti, jos ihminen vain niin haluaa.** ”

>> TIETOA TILALLE

- Arvioiden mukaan vain noin kolmasosa päihdepalveluja tarvitsevista todella saa niitä.
- Sadat päihdeasiamiehen asiakkaat kertovat vuosittain, etteivät ole tulleet päihdehuollossa kuulluksi. Asiakkaat raportoivat toistuvasti, että palveluiden niukkojen resurssien sekä henkilöstön kielteisten asenteiden vuoksi kuntoutusta on ollut vaikea tai jopa mahdoton saada.
- Päihdeongelmasta kärsivän ihmisen on hidasta päästä hoitoon ja laitospäästymiseen. Hoidon saannin viivästymisen seuraukset voivat olla kohtalokkaita. Lisäksi sosiaali- ja terveysalaa vaivaa yleisesti työntekijäpuhla. Arvion mukaan kuntasektorilla sairaanhoitajien vaje on 16 500, lähihoitajien 8 800 ja yleislääkärien vaje 2500 työntekijää vuonna 2022.

LUE LISÄÄ

EHYT ry 2018: Peruspalveluiden saavutettavuus ja oikeusturva päihdehuollossa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2023: Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2023: tavoitteena sosiaalisesti kestävä Suomi.

05

HARHALUULO 05

“ Päihdepalveluista on helpompi saada tietoa kuin koskaan aiemmin.

>> TIETOA TILALLE

- Päihdepalveluihin pääsyn esteenä on usein palveluiden saavutettavuus: päihdeongelmaa sairastavalla ihmisellä ei ole välttämättä pääsyä internetiin tai puhelinpalveluihin, jotka mahdollistaisivat tiedonhaun tai hoitoon hakeutumisen.
- Päihdepalveluihin hakeutuvalla ihmisellä ei ole välttämättä voimavaroja vaatia itselleen riittäviä tai tarpeellisia palveluita. Hajanaisesti saatavilla oleva tieto ei kohtaa palveluita tarvitsevaa ihmistä.

06

HARHALUULO 06

“ Ammattilaisilla on riittävä osaaminen ja tieto päihdeongelmista asiakkaiden auttamiseksi.

- Päihdehuollon resurssit eivät ole riittäviä, palveluiden järjestäminen on pirstaleista ja tietojohdaminen on usein puutteellista. Käytössä olevat työmenetelmät ovat vaihtelevia ja niissä on suuria aluekohtaisia eroa. Päihdeongelmien hoidossa tarvitaan enemmän päihdehuollon erityispalveluja tuottavien ja palveluja kehittävien toimijoiden moniammatillista asiantuntijuutta. Erikoissairaanhoidosta ei usein löydy riittävästi päihdeongelmien hoidon edellyttämää erityisosaamista.
- Hoitoon pääsyyn kynnystä nostavat Suomessa hoitohenkilökunnan kielteiset asenteet päihdeongelmaisia ihmisiä kohtaan sekä päihdeongelmia koskevan tiedon puute.
- Sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden tulee ottaa huomioon päihdeongelmasta kärsivän ihmisen yksilöllinen tarve palvelun taustalla entistä paremmin. Päihdeongelmat eivät saa olla este muihin terveydenhuollon palveluihin pääsyyn.

YHTEYSTIEDOT

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

EHYT ry:n toiminnan tavoitteena on ehkäistä alkoholista, huumeista, nikotiinituotteista ja pelaamisesta aiheutuvia haittoja eri väestöryhmissä ja edistää ihmisten hyvinvointia. Ehkäisevä päihdetyö koskettaa meitä kaikkia.

Päihdeasiamies

Päihdeasiakkaiden edunvalvoja auttaa päihdepalveluihin liittyvissä asioissa. Olemme riippumattomia palvelujen tuottajista. Palvelumme ovat maksuttomia. Toimialueemme on koko maa.

tuula.sillanpaa@ehyt.fi

LÄHTEET

EHYT ry 2023: Järjestöt vetoavat:
Nyt ei ole oikea aika lisätä alkoholin saatavuutta.

EHYT ry 2018: Peruspalveluiden saavutettavuus ja oikeusturva päihdehuollossa.

EHYT ry: Huumeita koskevat linjaukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021:
Päihde- ja riippuvuusstrategia - Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2023:
Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2023: tavoitteena sosiaalisesti kestävä Suomi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2023:
Päihde- ja riippuvuusstrategia - Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2021:
Päihde- ja riippuvuusstrategia - Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2020:
Huumeiden käyttö Suomessa 2020.

Päihdeasiamiehen opas
Kevät 2023
EHYT ry

